

ZENEMŰVÉSZETI TANÁRSZAKON

A KOMPLEX SZÓBELI VIZSGA TÉMAKÖREI AJÁNLOTT ZÁRÓVIZSGA TÉMAKÖRÖK

Az ének-zene, zeneismeret szakos hallgatók számára a témakörben felsorolt elemek (értelemszerűen az ének-zene, zeneismeret tanítására vonatkozóan) ÉS ahol vannak, ott a külön megjelölt témák IS kötelezőek.

1. A zenepedagógiai gyakorlat nevelési, oktatási és képzési rendszere

- Az alsó- és középfokú zenei oktatás elindulásának története Európában és a magyarországi zeneoktatás, hangszeres képzés és énekoktatás története. A magyar zenei felsőoktatást a megalakulása óta reprezentáló Zeneakadémia történeti jelentősége.
- Az ének-zene és a hangszeres zene pedagógiájának közoktatási rendszerbe illeszkedő és attól külön álló vonulatai (ének-zene a közoktatásban, az alapfokú művészeti oktatás, a művészeti szakképzés és a tehetséggfejlesztés vonulatai).
- Az ének-zeneoktatás, nevelés és képzés társadalmi meghatározottsága, funkciói és a pálya mobilitási tényezői (egyéni, társadalmi, földrajzi, stb.).

Ének-zene szakosoknak:

- A köznevelés, közoktatás, a szakképzés, a felnőttoktatás és a felsőoktatás hazai intézményrendszere és főbb jellemzői. Az oktatás társadalmi meghatározottsága és funkciói. Az iskolázottság szerepe a társadalmi mobilitásban.

Kötelező irodalom:

- **Kertész Attila (2015):** *A magyarországi zeneoktatás, hangszeres képzés és énekoktatás vázlatos története.* In: Vas Bence (szerk.): *Zenepedagógia tankönyv.* Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 59-90.

2. A zeneművészeti nevelés és képzés irányítása és szabályozása

- A mai magyar zenepedagógiai gyakorlat működését meghatározó központi, helyi és speciális dokumentumok (például a Köznevelési törvény, közalkalmazotti törvény, NAT, kerettantervek, helyi tantervek, vizsgakövetelmények, SZMSZ, házirend stb.). A zeneoktatás helye az alapfokú művészetoktatás területén. A zenei művészeti nevelés bővülésének lehetőségei a szakindítások területén. A tanulmányi idő szakaszai, az oktatás vizsgarendszere a pódium-szereplések lehetőségei. A közös igazgatású, többcélú intézmények pedagógiai profilja.
- Tervezési és tananyag-fejlesztési lehetőségek és kompetenciák az ének-zenei és hangszeres játéki nevelési, oktatási és képzési területein.
- Az adott művészeti területen tanító pedagógus szakmai autonómiája és személyes felelőssége a mindennapi praxisban. A csoportos ének-zene oktatás perspektívái közoktatásunkban a szűkös órakeret maximális kihasználásával.

Ének-zene szakosoknak:

- Az oktatáspolitikai és eszközrendszer. Az oktatásirányítás centralizált és decentralizált modelljei. Az oktatás tartalmi szabályozása történeti nézőpontból.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv.* Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.

- 110/2012 (VI.4.) Kormányrendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. *Magyar Közlöny*, 66.szám 10635-10848.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV
- Bárdossy Ildikó (2011): *Lehetséges kérdések és válaszok a curriculumfejlesztéshez*. PTE, Pécs. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/curriculum/v_3_5_az_oktats_s_a_helyi_curriculum_rtk_else

3. A tudás, a képesség, a kompetencia és a műveltség értelmezései, szerveződése és mérése a zenepedagógiai gyakorlatban

- A személyiségfejlesztés perspektívái a zenepedagógiában az elképzelt ideális diákmodell tükrében. Késztetés a zene aktív befogadására, a diák érzelmi állásfoglalására. Pedagógiai értékelés, a zenetanári értékelés specifikumai, a viszonyítás problematikája. Relativitás a zenei versenyek értékelésében.
- Az ének-zenei tudás és a hangszeres játéktudás, a képesség és a kompetencia értelmezései, rendszere; művészettörténeti, művészetszociológiai, művészetpszichológiai és művészetpedagógiai megközelítései.
- Elméletek az ének-zenei műveltség értelmezéséről.
- Az ének-zenei és a hangszeres játéki tudás, képesség, kompetenciák és műveltség vizsgálatának lehetőségei és eredményei.

Ének-zene szakosoknak:

- A tudás értelmezései; történeti, szociológiai, pszichológiai és pedagógiai megközelítései. Elméletek a tudás szerveződéséről.
- Nemzetközi és hazai mérések

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Túrmezeyné Heller Erika (2015) „A jövő zenésze” – tehetség gondozás. In: Vas Bence (szerk.): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 127-144.

Ajánlott irodalom:

- Bredács Alice (2015): A hagyományos és az IKT-vel támogatott mérés és értékelés a szakképzésben. Digitális tananyag.
- Vas Bence (2012): A zenetanári mentorképzés pécsi modellje. *Parlando* 2012/1. <http://www.parlando.hu/2012/2012-1/2012-1-04.htm>

4. Az érdeklődés, az emlékezet, a figyelem, a kitartás és a motiváció és képzelet fejlődése és fejlesztése a zenepedagógiai gyakorlatban

- Az érdeklődés, a figyelem, a kitartás és a motiváció fogalmi és értelmezésük az ének-zenei és hangszeres gyakorlati és elméleti oktatás területén.
- Motivációelméletek. Tanári motiváció, sikerélményhez juttatás.
- A növendék önreflexiója kialakításának módszertana, az önnevelés elindítása, az otthoni gyakorlás értékessé tétele érdekében.
- Az intenzív öntevékenység elérése és élethosszig tartó tanulás.
- A zenei emlékezet, képzelet, az alkotó képzelet fejlesztése. A reprodukciós, zeneértő, zeneérző képesség és a hangszeres, énektechnikai készségek fejlesztése. A történelmi időszemlélet képességének kialakítása a zenetörténeti és stíluskorszakok összefüggéseinek megismertetésével.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepszichológia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Stachó László: Hogyan nyerünk értelmet a zenéből? In: Vas Bence (szerk.): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 167-185.
- Oláh Attila (2006): *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest. 160-163, 321-370. <http://mek.oszk.hu/05400/05478/05478.pdf>

Ajánlott Irodalom:

- Bredács Alice (2014): A 14–16 éves, művészeti képzésben részesülő tanulók pszichológiai immunkompetenciája és az eredmények hasznosítása a művészeti nevelésben. In: Szabolcs Éva és Garai Imre (szerk.): *Neveléstudományi kutatások közben – válogatás doktori hallgatók munkáiból – a pedagógusképzés megújítása – alapozó tanulmányok*. Kiadta az Eötvös Kiadó, ELTE pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest, 168–180. URL: http://www.eltereader.hu/media/2014/12/Szabolcs_Garai_Nevelestud_READER.pdf
- Réthy Endréné (2003): *Motiváció, tanulás, tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul?*: Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

5. A nevelés folyamata. Az egyéni különbségek szerepe a zenepedagógiai munkában

- Az ének-zenei nevelés fogalma, folyamata és színterei. A nevelő hatások típusai.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók tipikus csoportjainak jellemzői az ének-zene és a hangszeres játék foglalkozások során. A hangszerválasztás több szereplős folyamata a tanár irányításával. A személyre szóló, értéket képviselő zenei repertoár kiválasztása, nagy felelősséggel, a diák hozzájárulásával. A zenepedagógia, mint magas szintű alkotómunka. A szereplések kiválasztásának módszertana. A jól tervezett, szervezett napirend kialakítása a koncertező diák számára. A zenepedagógia központi feladata a permanens gyakorlás, a növendék gyakorlási szisztémájának kialakítása.
- Inklúzió és tehetségfejlesztés a zenepedagógia gyakorlatában. Törvények, rendeletek, és intézményi előírások. A differenciálás lehetőségei és tipikus formái. Az egyéni fejlesztési tervek készítésének módjai a zenepedagógia területén.

Ének-zene szakosoknak:

- Differenciálás a gyakorlatban a saját műveltségi területen.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Túrmezeyné Heller Erika (2015): A zenei képességek és fejlődésük. In: Vas Bence (szerk.): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 93-126.

Ajánlott Irodalom:

- Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség. Fogalma, összetevői, típusai, azonosítása*. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest.
- Gyarmathy Éva (2007): *A tehetség. Háttéré és gondozásának gyakorlata*. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest.
- Havas Gábor (2008): *Esélyegyenlőség, deszegregáció*. In: *Zöld Könyv a magyar közoktatás megújításáért*. ECOSTAT Kiadó, Budapest, 121–139.
- Kron, Friedrich (2003): *Pedagógia*. Osiris Kiadó, Budapest. 73-89.; 250–3478.

- Torgyik Judit és Karlovitz János (2006): *Multikulturális nevelés*. Bölcsész Konzorcium, Budapest.

6. Értékek, célok, célképzés és célrendszerek a zenei nevelés, oktatás és képzés folyamatában

- A zenei érték, értékrend és értékorientáció fogalma, típusai és társadalmi funkciói. Művészetpedagógiai célképzés és célrendszer. Zenélési és éneklési kultúra kialakításának lehetőségei.
- A rejtett tanterv.
- Az értékrend közvetítése és belsővé válása.
- A ének-zene pedagógus és hangszeres zenepedagógus feladatai, lehetőségei és kompetenciái a célképzés tantárgyi, tanórai, illetve a tanórán kívüli foglalkozások szintjén.
- Értékkonfliktusok a zenepedagógiában.
- Az európai kultúra, benne a zenekultúra befogadása, a nemzeti hagyományok, benne a népzene ápolása iránti fogékonyság, nyitottság, igényesség, esztétikai érzékenység. Értékrend, benne a klasszikus zene, a jazz és a könnyűzene aránya. Koncert-programok kialakítása a zenei értékek mentén.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.

Ajánlott irodalom:

- Báthory Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák - különbségek. Egy differenciális tanításelmélet vázlat*. OKKER Kiadó, Budapest.
- Báthory Zoltán (2002): Változó értékek, változó feladatok. A PISA 2000 vizsgálat néhány oktatáspolitikai konzekvenciája. *Új Pedagógiai Szemle*, 52.évf. 9. sz. 9–20.

7. A zenei nevelés, oktatás alapvető és alternatív tárgyi környezete, infrastruktúrája

- Az alternatív zenepedagógiai irányzatok egyes elemei adaptációjának lehetőségei az ének-zene oktatás, a középfokú és alapfokú zeneoktatás területén. Ezek megvalósítását elősegítő oktatási környezet, infrastruktúra jellemzői. Az emeltszintű ének-zenei nevelés által igényelt oktatási környezet és infrastruktúra. A zenei munkaképesség gondozásának, mozgásterápiának eszközei, eszközhasználatának lehetőségei az énekes és hangszeres foglalkozásokon.
- Speciális téralakítás az ének-zene és a hangszeres játék tanulásának iskolai és nem iskolai szinterein.
- Az ének-zene tanulás és a hangszeres játék gyakorlása során használható speciális eszközök és berendezések, hangszerek történeti változásai, szerepük.
- Az info-kommunikációs technológiák és digitális taneszközök a zenepedagógia gyakorlatában.
- Valamely zenei területen alkalmazható konkrét eszköz, vagy speciális tér bemutatása.

Ének-zene szakosoknak:

- Az iskolai téralakítás, a tanulási szinterek, a tárgyi környezet történeti változásai, szerepe az intézményes nevelésben, oktatásban.

Kötelező irodalom:

- Gönczy László (2015): *Életreform és alternatív zenepedagógia*. In: Vas Bence (szerk.): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 91-103-

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.

Ajánlott irodalom:

- Golnhofer Erzsébet (2003): *A tanuló*. In: Falus Iván (szerk.) (2003): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch03s04.html
- Nagy József (2000): *XXI. század és nevelés*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Benedek András (szerk., 2013) *Digitális pedagógia 2.0*. BME GTK-Typotex, Budapest.

8. A zenepedagógiai kommunikáció páros és csoportos helyzetekben

- A pedagógiai kommunikáció fogalma, kommunikációelméleti megközelítései, pszichológiai és alkalmazott nyelvészeti alapjai. A tanár-diák kommunikáció jellemzői (pl. Pygmalion hatás, fekete pedagógia).
- Kommunikáció az ének-zene órán, a hangszeres játék foglalkozásokon és az iskolán kívüli programokon. A humor folyamatos „jelenlétének” pedagógiai jelentősége.
- Asszertív kommunikáció, segítő kommunikáció a tanár-diák, tanár-tanár, tanár-szülő kapcsolatban. A hatékony együttműködés kulcstényezői. Generációs kihívások a tanári munkában.
- A digitális kommunikáció felhasználása az oktatásban a saját szakterületen.
- A speciális tanár – diák kapcsolatra épülő verbális és „zenei” kommunikáció a hangszeres és magánének oktatásban.
- A tanár – diák - szülő „háromszög” kommunikációjának speciális pedagógiai lehetőségei.
- A csoportdinamikai hatások érvényesülése a közösségi – kórus, kamarakórus, zenekar, zenei kamaraegyüttesek – zenei tevékenységek gyakorlása folyamán. A vezető – tanár, karmester, karvezető, szólamvezető, koncertmester, primárius – szerepe a közösségek összefogásában, irányításában a csoportdinamikai hatások figyelembevételével, pozitív kihasználásával, a szociális kompetenciák erősítésével. Hangverseny programok közösségi elfogadtatásának módszertana.

Ének-zene szakosoknak: A tételben szereplő témák közoktatásra, az ének-zene tanítására vonatkozó részei.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Balázs Sándor (2000): *A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái*. Okker, Budapest.
- Barkó Endre: *Kommunikatív didaktika*. Dinasztia Kiadó, Budapest, 1998.
- Hunya Márta (2005): A virtuális tanítási környezet. *Iskolakultúra*. 10. sz. 53-69.

Ajánlott Irodalom:

- Antalné Szabó Ágnes (2006): *A tanári beszéd empirikus kutatások tükrében*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.

9. A zenepedagógusi szakma jellemzői

- A művész – tanári identitás jellemzői, a művész – tanári státusz specifikumai. A folyamatos „ifjúsági kontroll” jelentősége. A tapasztalatból, gyakorlatból származó mesterségbeli tudás jelentősége a készségi tárgyak tanításában.
- Az ének-zenetanár szerepeinek specialitásai és történeti változásai.
- Az ének-zenetanár és hangszeres tanár szakmai (művészeti és pedagógiai) fejlődése,

pályaalkalmassága és személyisége.

- Egyéni pályakép és képzési reflexió. A tanári szakma nehézségei: szerepkonfliktusok, a kiégés megelőzése.
- A generációváltásokkal szinkronban levő tanári szerepváltozások jellemzői. A tanár megbízható anatómiai, fiziológiai ismereteinek jelentősége korunk zenepedagógiájában. Megbízható tanári tájékozottság a zenei munkaalkalmasság gondozása területén. A zenetanári tekintély értelmezése.

Ének-zene szakosoknak: A tételben szereplő témák közoktatásra, az ének-zene tanítására vonatkozóan.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Bandi Szabolcs Ajtony (2015): *Zene és személyiség* In: Vas Bence (szerk.): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv. 145-165.

Ajánlott irodalom:

- Laczó Zoltán (2002). Lélektan, zenepedagógia és társadalom. *Parlando*. 44. 3. 33-40. <http://www.parlando.hu/Laczo4.htm>
- Nikitscher Péter (2016): *Milyen a jó pedagógus? – elvárások, szerepek, kompetenciák az empirikus kutatások tükrében*. <http://ofi.hu/publikacio/milyen-jo-pedagogus-elvarasok-szerepek-kompetenciak-az-empirikus-kutatasok-tukreben>

10. Tanulási, tanítási stratégiák és módszerek a zenei nevelésben, oktatásban és képzésben

- A stratégia és a módszer fogalma. Tanulási, tanítási stratégiák, módszerek és eljárások, történeti áttekintéssel, a zenepedagógiai kutatások tükrében.
- A zenemű – optimális befogadás, újraalkotás, adekváció - mint a zenei nevelés-oktatás stratégiájának meghatározó eleme. Készség kialakításának (hangszertechnika, énektechnika) stratégiája.
- Kiscsoportos, nagycsoportos szociális tanulás stratégiája. A zenemű „köré épített” felfedezési tanulás. A nyílt és adaptív oktatás stratégiája a zeneoktatásban. A projekt módszer iskolán belüli és kívüli lehetőségei. A zenetanulási transzferhatások kiaknázásának lehetőségei. A zenetanulás transzferhatásai.
- A zenei műveltségi terület, tanítás- és tanulás-módszertani sajátosságai. A Kodály koncepció, a zeneoktatás „magyar módszerének” hatásmechanizmusa.
- Az alternatív zenepedagógiák előremutató hatásai, adaptálhatóságuk lehetőségei a 21. századi zenepedagógiára.

Ének-zene szakosoknak: A tételben szereplő témák közoktatásra, az ének-zene tanítására vonatkozóan.

Kötelező irodalom:

- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepedagógia tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.
- Vas Bence (szerk., 2015): *Zenepszichológiai tankönyv*. Kiadta a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Digitális tankönyv.

Ajánlott irodalom:

- Benedekfi István, Buzás Zsuzsanna (2015): A hangszertanulás lehetséges transzferhatásai. *Parlando*. 1. http://www.parlando.hu/2016/2016-1/Benedekfi_Istvan_Buzas_Zsuzsa.pdf
- Janurik Márta, Józsa Krisztián (2017). *Zene és tanulás*. *Parlando*, 2.

http://www.parlando.hu/2017/2017-2/Janurik_Jozsa.pdf

A ZMI által kiadott, hallgató szakjának megfelelő tanításmódszertani jegyzet (gitár, gordonka, hegedű, brácsa, oboa, klarinét, fagott, fuvola, harsona-eufonium, trombita, ütőhangszer, zongora)

További ajánlott szakirodalom az általános pedagógiai témák tanulmányozásához

1. témakör

- Fehérvári Anikó, Imre Anna, Tomasz Gábor (2011): Az oktatási rendszer és a tanulói továbbhaladás. In: Balázs Éva, Kocsis Mihály, Vágó Irén (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. 133-196. <http://mek.oszk.hu/12800/12893/12893.pdf>
- Fehérvári Anikó (2015): Társadalmi mobilitás és az iskola. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlislócki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 2015. 183-209. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Kozma Tamás (2015): Az oktatási rendszer szociológiája. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlislócki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2015. 79-101. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Mészáros István, Németh András, Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Nahalka István: Az oktatás társadalmi meghatározottságának értelmezési keretei. In: Falus Iván (szerk.) (2003): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 37-54. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html
- Pusztai Gabriella: Tőkeelméletek az oktatáskutatásban. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlislócki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 2015. 137-160. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Varga Aranka: Esélyegyenlőség és inklúzió az iskolában. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlislócki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2015. 241-273. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Zolnay János (2015): A roma diákok esélyei a közoktatásban. In: Orsós Anna (szerk.) *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlislócki Henrik Szakkollégium 249-270.

2. témakör

- Balázs Éva, Kocsis Mihály, Vágó Irén (szerk.) (2011): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. <http://mek.oszk.hu/12800/12893/12893.pdf>
- Ballér Endre: A tanterv. In: Falus Iván (szerk.) (2003): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 191-216.
- Kaposi József (2013): A tartalmi szabályozás hazai változásai (2011-2013). *Új Pedagógiai Szemle*, 9-10. sz. 14-37.

3. témakör

- Báthory Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák - különbségek. Egy differenciális tanításméletek vázlatja*. OKKER Kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2012) (szerk.): *Mérlegen a magyar iskola*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Golnhofer Erzsébet (2003): A pedagógiai értékelés. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 385-412.
- Lannert Judit: Hatékonyság, eredményesség és méltányosság a közoktatásban. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wliscocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 2015. 295-321. <http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Oktatási Hivatal (2015): *A PISA és az Országos kompetenciamérés tanulságai* OH, Budapest.
https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/aktualis_informaciok/pisa_okm_tanulsagai
- Pléh Csaba (2010): Tudás és kompetencia viszonya a tanulás és tanítás tudományában. *Iskolakultúra*, 4. 37-41.o. <http://epa.oszk.hu/00000/00011/00147/pdf/2010-04.pdf>

4. témakör

- Demeter Kinga (szerk.) (2006): *A kompetencia*. <http://ofi.hu/tudastar/tanulas-tanitas/kompetencia>
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Kocsis Mihály, Mrázik Julianna, Imre Anna (szerk.) (2012): Megközelítési módok a tanári kompetenciák leírásához. In: Kocsis Mihály – Sági Matild (szerk.): *Pedagógusok a pályán*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. 61-76.
- Molnár Gyöngyvér (2016): A dinamikus problémamegoldó képesség mint a tudás elsajátításának és alkalmazásának képessége. *Iskolakultúra*, XXVI. 5. 3-16.
- Nagy József (2007): *Kompetenciaalapú, kritériumorientált pedagógia*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Nagy József (2010): *Új pedagógiai kultúra*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Makádi Mariann (2009): *A kompetenciaalapú pedagógia lehetőségei*. Tanári kézikönyv. Mozaik Kiadó, Szeged.

5. témakör

- Csépe Valéria (2008): A különleges oktatást, nevelést és rehabilitációs célú fejlesztést igénylő (SNI) gyermekek ellátásának gyakorlata és a szükséges teendők. In: Fazekas. Köllő – Varga (szerk.): *Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért*. Ecostat, Budapest. 139-166.
<http://oktatas.magyarorszagholnap.hu/images/ZKTartalom.pdf>
- Cserti Csapó Tibor, Orsós Anna (2013): A mélyszegénységben élők és a cigányok/romák. In: Varga Aranka (szerk.): *Esélyegyenlőség a mai Magyarországon*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs. 99-120.
<http://www.kompetenspedagogus.hu/sites/default/files/cserti-csapo-tibor-orsos-anna-melyszegenysegy-gyermekszegenysegy-a-ciganyok-romak-helyzete-es-eselyegyenlosege.pdf>
- Golnhofer Erzsébet (2003): A tanuló. In: Falus Iván (szerk.) (2003): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch03s04.html
- Nagy József (2000): *XXI. század és nevelés*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Mayer József, Köpatakiné Mészáros Mária (szerk.) (2011): *A szavak és a tettek. Sajátos nevelési igényű tanulók a közoktatásban a 21. század első évtizedében Magyarországon*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.

- Hajdu Tamás – Kertesi Gábor – Kézdi Gábor (2015): Roma fiatalok a középiskolában. In: Orsós Anna (szerk.) (2015): *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlilocki Henrik Szakkollégium. 209-248.
- Vajda Zsuzsanna, Kósa Éva (2005): *Neveléslélektan*. Osiris, Budapest.
- Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlilocki Henrik Szakkollégium
- Forray R. Katalin – Trendl Fanni: A cigányság iskolázottsága és támogató programok.
Andl Helga: Hátrányos helyzet. <http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/95/>
- Vida Gergő (2015): A tanulási zavarok hazai kategorizálásának problémái. *Autonómia és Felelősség* 2015. 3. sz. <http://www.kompetenspedagogus.hu/sites/default/files/05-autonomia-es-felelosseg-pte-btk-ni-2015-03szam.pdf>

6. témakör

- Kotschy Beáta (2003): Az oktatás célrendszere. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika: Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 137–164. Online: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html
- Halász Gábor (2013): Az oktatáskutatás globális trendjei. *Neveléstudomány: Oktatáskutatás Innováció*, 1.1.64-90.
- Meleg Csilla (2015): Nevelésszociológia problémakörök és nézőpontok. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 2015. 19-47.
- Halász Gábor (2012): A pedagógiai rendszerek általános hatás – és bevértésvizsgálati rendszere. In: Falus Iván, Környei László, Németh Szilvia, Sallai Éva (szerk.): *A pedagógiai rendszer. Fejlesztők és felhasználók kézikönyve*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2012. 209-243.
- Torgyik Judit: Multikulturalizmus, interkulturális nevelés. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 2015. 161-181.

7. témakör

- Dárdai Ágnes, Dévényi Anna, Márhoffer Nikolett, Molnár-Kovács Zsófia (2015): Tankönyvkutatás, tankönyvfejlesztés külföldön II.: (A nemzetközi tankönyvelméleti kutatások elméleti és módszertani kérdései) *Történelemtanítás*, L. Új folyam VI.:(1-2.)
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2015/07/dardai-agnes-devenyi-anna-marhoffer-nikolett-molnar-kovacs-zsofia-tankonyvkutatas-tankonyvfejleszt-es-kulfoldon-ii-06-01-02/>
- Fischerné Dárdai Ágnes, Márhoffer Nikolett, Molnár-Kovács Zsófia, Szűcs-Rusznak Karolina (2015): Tankönyvek, taneszközök a nevelés történetében. Comeniustól a kísérleti tankönyvekig. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 2015.
http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/tankonyvek_taneszkozk_a_nevels_trtnetben_comeniustl_a_ksrleti_tanknyv.html
- Kojanitz László (szerk.) (2014): *A tankönyvek új generációja. A kísérleti tankönyvek fejlesztésének koncepcionális háttere*.
http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/a_tankonyvek_uj_generacioja_koncepcio_0.pdf
- Németh András (2015): Az iskolai tér, iskolaépítészet. A tanterem és berendezésének története. In: *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Szerk.: Vörös Katalin PTE, Pécs.
http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/az_iskolai_tr_iskolapszet.html

- Molnár Gyöngyvér (2008): A 21. század iskolájának berendezése. In: Kárpáti Andrea, Molnár Gyöngyvér, Főző Attila László, Tóth Péter (szerk.): *A 21. század iskolája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 9-41.
- Petriné Feyér Judit (2003): Az oktatás eszközei, tárgyi feltételei. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 317- 336.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html

8. témakör

- Huszár Ágnes (2015): A nyelvi szocializáció és az iskola. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlisslocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2015. 273-293.
- M. Nádas Mária, Hunyady Györgyné (2014): Fekete pedagógia. Diszfunkcionális pedagógiai hatások az iskolában. In: Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (szerk.) (2014): *Az iskolakép változatai és változásai*. ELTE Eötvös Kiadó, Bp. 65-73.
http://www.eltereader.hu/media/2014/06/Hunyady_Nadasi_Az-iskolakep_READER.pdf
- Vörös Anna (2004): Osztálytermi kommunikáció, tanár-diák interakciók. In: N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris, Budapest. 395-417.
- Zrinszky László (2002): *Gyakorlati pedagógiai kommunikáció*. ADU-FITT IMAGE, Budapest.

9. témakör

- Falus Iván (2003): A pedagógus. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 79 - 99.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html
- Fehérvári Anikó (szerk.) (2016): *Merre tart a pedagógusszakma?* OFI Budapest.
<http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/pedagoguskutatasok.pdf>
- Huszár Zsuzsanna (2014): Diplomás pályakép és képzési reflexió – a pályakövetés első intézményi eredményei a pedagógusképzés területén a Pécsi Tudományegyetemen. In: *Diplomás Pályakövető Rendszer tanulmánykötet 2014*. Szerk.: Kuráth G., Héráné Tóth A., Sipos N. PTE Rektori Hivatal Marketing Osztály Pécs, 2014. 123-156.
https://pte.hu/sites/pte.hu/files/files/Egyetemunk/Tenyek_adatok/dpr_tankot_2014_fin.pdf
- Kéri Katalin (szerk., 2015): *Az európai pedagógusképzés metszetei*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs.
- Kéri Katalin (1996): Adalékok a pedagógusok etikai kódexének elkészítéséhez. In: Hoffman Rózsa (szerk.): *Pedagógus-etika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 34-44.
<http://kerikata.hu/publikaciok/text/etikakod.htm>
- Máthé Borbála (2014): A kiégésről röviden. In: Karlovitz János Tibor, Torgyik Judit (szerk.) (2014): *Vzdelávanie, výskum a metodológia*. International Research Institute, Komárno. 449-458.
<http://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0507SupliczSandor.pdf>
- Németh András (2015): A pedagógusképzés és pedagógusszerep története. A pedagógus szakma kialakulása és differenciálódása; a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások a történelem során. In: Vörös Katalin (szerk.) (2015): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-014/13/a_pedagoguskpzsz_s_pedagogusszerep_trtnete.html
- Szivák Judit (2003): A kezdő pedagógus. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html

10. témakör

- Arató Ferenc, Varga Aranka (2006): *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtelseibe*. PTE BTK, Neveléstudományi Intézet, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. Újabb kiadások: Educatio Társ. Szolg. Kht., Budapest, 2008. és Mozaik Kiadó, Szeged, 2012.
- Bárdossy Ildikó, Dudás Margit, Pethőné Nagy Csilla és Priskinné Rizner Erika (2002): *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. PTE, Pécs – Budapest. http://pedtamop412b.pte.hu/files/tiny_mce/File/KG1.pdf
- Bárdossy Ildikó, Dudás Margit (2010): *A tanulás tervezése és értékelése*. Pécsi Tudomány-egyetem BTK, Pécs. http://www.educatio.hu/nyilvanossag/hirek_kozlemenyek/eselyegyenloseg_programcsomagok.
- Báthory Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák, különbségek*. Tankönyvkiadó, Budapest. 33-42, 197-208.
- Dezső Renáta Anna (szerk.) (2014): *Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával*. Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, Pécs. <http://mek.oszk.hu/13600/13617/13617.pdf>
- Falus Iván (2003): Az oktatás stratégiái és módszerei. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 243-292. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html
- Nahalka István (2003): A tanulás. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika: Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html